

วารสารวิชาการ อุตสาหกรรมศึกษา

วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2551 (82-89)

การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

อโนทัย เพ็ชรสุวรรณ, ไพรัช วงศ์ยุทธไกร, สมพล ดำรงเสถียร
สาขาวิชาอุตสาหกรรมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

บทคัดย่อ

ความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้ประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน สามารถนำไปใช้จริงได้ สร้างเอกลักษณ์ให้กับสินค้า และเพื่อศึกษาประสิทธิ ภาพของบรรจุภัณฑ์ สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งประสิทธิภาพของบรรจุภัณฑ์ได้แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการปกป้องผลิตภัณฑ์ ด้านการบรรจุ ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านความสะดวกและปลอดภัย

ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่ง ตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ แบบ A ผลการวัดประสิทธิภาพโดยรวมของการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 4.3 ค่า t เท่ากับ 1.92 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญที่ . 05 แบบ B ผลการ วัดประสิทธิภาพโดยรวมของการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 4.2 ค่า t เท่ากับ 1.37 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญที่ . 05 แบบ C ผลการวัดประสิทธิภาพโดยรวมของ การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 3.9 ค่า t เท่ากับ -0.27 อยู่ใน เกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญที่ . 05

คำสำคัญ : การออกแบบ ประสิทธิภาพของบรรจุภัณฑ์

ภูมิหลัง

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จนถึงปัจจุบันหลังจาก เกิดวิกฤตการณ์ฟองสบู่แตก ทั่วโลกต่างได้รับผลกระทบ จาก ปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ แต่ละประเทศพยายามหา แนวทางในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ ในประเทศของตนโดย เร็ว ที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการกู้เงินจากต่างประเทศ การขึ้นอัตราภาษี นำเข้าร่วมทั้งการพยายามสร้างรายได้ เข้าประ เทศ ในทุก ๆ ทาง ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบทาง เศรษฐกิจในช่วงปี พ.ศ. 2540 อย่างรุนแรง ส่งผลให้ ประชาชนในทุกระดับประสบปัญหา ปัญหาหนึ่งที่ประชาชน

กลุ่มใหญ่ของประเทศถูกรุมเร้าคือปัญหาความยากจน ซึ่ง ก่อให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นไปสู่เมืองใหญ่ที่เจริญกว่าเป็น ปัญหาตามมารัฐบาลจึงได้จัดให้ มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างเศรษฐกิจ ชุมชนให้เกิดขึ้นสอดคล้องกับ นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเจ้าอยู่หัว โครงการหนึ่ง ตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่จะ เป็น เครื่องมือกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เกิด การดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง จากหมู่บ้านอัน เป็นหน่วยการพัฒนาเบื้องต้นจนเป็นเครือข่ายภายใต้ตำบล

สามารถ สร้างความเจริญและยกระดับฐานะความเป็นอยู่
ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตหรือการจัดการ
ทรัพยากร ที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มี
จุดเด่นและจุดขาย สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น
เพื่อให้รู้จักแพร่หลายไปไกล สามารถจำหน่ายได้ทั่วทั้งตลาด
ภายในประเทศและต่างประเทศ ทรัพยากรที่มีอยู่ในแต่ละ
ท้องถิ่นของประเทศไทย ที่สามารถนำมาแปรรูปก่อให้เกิด
ผลประโยชน์ต่อไป ทั้งอาหาร ของใช้ เครื่องเรือน ของ
ตกแต่งรวมทั้งศิลปกรรมต่าง ๆ ส่วนหนึ่งได้มาจากการอาศัย
ใช้พืชผลทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบ เมื่อนำความ คิด ความรู้
และภูมิปัญญา มาประยุกต์ใช้กับทรัพยากร
เหล่านี้ ย่อมสามารถก่อให้เกิดสินค้ารูปแบบต่างๆ การที่
สินค้าใหม่จะเกิดขึ้นและประสบความสำเร็จ ในตลาดได้นั้น
การสร้าง ความแตกต่างให้เกิดขึ้น บรรจุกฎภัณฑ์นับเป็น
สิ่งสำคัญที่จะทำให้สินค้าได้มีความแปลกใหม่ และน่าสนใจ
มากกว่าสินค้าเดิมที่มีอยู่ นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการ
พิจารณา ในชั้นวางแผนพัฒนาสินค้า (สุขุมล ตรีไชยาพร.
2546 : 1)

การบรรจุภัณฑ์ (packaging) เป็นกระบวนการ
สำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจการค้าขายต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ
และถูกจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของส่วนประสมการตลาด
(marketing mix) สมัยใหม่ เพราะในปัจจุบันการแข่งขัน
ทางการตลาดมีสูงมาก ตัวผลิตภัณฑ์สินค้าเองก็
ไม่สามารถคิดค้น หรือพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้มากนัก และ
ลักษณะของตัวสินค้าที่เปลี่ยนเป็นสินค้าสะดวกซื้อ มี การเอา
กลยุทธ์ทางการพัฒนาตัวบรรจุภัณฑ์(package) มาใช้
เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้บริโภคตัดสินใจ ซื้อสินค้าด้วยตัวของ
สินค้าเอง ในรูปลักษณะของพนักงานกับสินค้าขายเงียบ
(silent salesman) แนวโน้ม การเปลี่ยนแปลงบรรจุภัณฑ์ ใน
ลักษณะนี้จะเกิดขึ้นก่อนกับสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์อาหาร
(ดำรงศักดิ์ ชัยสนธิ และก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา. 2537 :
1-9) ข้าวแต่น ขนชนิดหนึ่งที่เป็นที่นิยมของคนใน

ภาคเหนือ เช่น ข้าวแต่น้ำแดงโม ข้าวแต่น้ำหมอยของ
ข้าวแต่น้ำจาดำ ข้าวแต่น้ำธัญพืช ซึ่งใครที่ได้ไปเที่ยวทาง
ภาคเหนือก็มักจะซื้อหาเป็นของฝากติดไม้ติดมือ เนื่องจาก
หาซื้อได้ง่ายมีราคาไม่แพง อีกทั้งยังมีรสชาติ หวาน มัน
กรอบ อร่อย หากแต่สินค้าในโครงการฯ ยังไม่ประสบ
ความสำเร็จในการขายเท่าที่ควร ยังไม่สามารถแข่งขันกับ
สินค้าประเภทเดียวกันจากผู้ผลิตในระบบอุตสาหกรรมได้
ซึ่งสาเหตุที่สำคัญคือ ปัญหาด้านรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ที่ไม่
สามารถดึงดูดความสนใจ รวมทั้งยังขาดเอกลักษณ์เฉพาะตัว
ที่ทำให้คนจดจำตราสินค้าได้ ซึ่งในการที่จะยกคุณภาพและ
มาตรฐานสินค้าในโครงการฯ ให้เป็นที่ยอมรับและสามารถ
จำหน่ายได้จะต้องมีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์

แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การแปรรูปจาก
ผลผลิตทางการเกษตร ให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ออก จำหน่าย
สู่ท้องตลาดนั้นยังต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจาก
ทรัพยากรและวัตถุดิบ นั่นคือปัจจัยด้านความ คิดริเริ่ม
สร้างสรรค์ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รวมทั้งการคำนึงถึง
ด้านการตลาดและการผลิต ขณะเดียวกันก็ควรจะมี
ความเหมาะสม สอดคล้องกับภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น ด้วยวิธี
ของการสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ เนื่องจากบรรจุภัณฑ์นั้นสามารถทำหน้าที่ใน
การแสดงความแตกต่าง ได้ชัดเจนที่สุด ตั้งแต่ภาพลักษณ์ที่
ส่งผ่านบรรจุภัณฑ์ ไปสู่ผู้บริโภค ขั้นตอนของการวิเคราะห์
เพื่อหารูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับตลาดและผลิต
ภายใต้ภูมิปัญญาไทย ควบคู่กับวิทยาการทางเทคโนโลยี
สมัยใหม่นั้น ชาวบ้านในระดับตำบลนั้นยังขาดความรู้ความ
เข้าใจในการคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเอง จึงมีความจำเป็นอย่าง
ยิ่งที่นักออกแบบผลิตภัณฑ์ จะเข้าไปช่วยแก้ไขปัญห
ในส่วนดังกล่าว เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ในแต่ละท้องถิ่น ไม่เป็นเพียง
สินค้าที่ใช้ภายใน ชุมชนเท่านั้น แต่จะสามารถผลิตและเป็น
สินค้าออกสู่ตลาดจริง สามารถสร้างจุดขายและเพิ่มมูลค่า จึง
เป็นแนวทางสำคัญในการขยายโอกาสให้สินค้า และบริการใน

นโยบาย “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” ประสบผลสำเร็จทั้งในประเทศและต่างประเทศในอนาคต

ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้ดึงดูดความสนใจจากลูกค้า มีเอกลักษณ์ร่วมของสินค้า ในโครงการฯ และชาวบ้านสามารถนำไปผลิตได้จริงในปัจจุบันก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อออกแบบบรรจุภัณฑ์ สำหรับข้าวแต๋นในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้ประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน สามารถนำไปใช้จริงได้ สร้างเอกลักษณ์ให้กับสินค้า

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของบรรจุภัณฑ์ สำหรับข้าวแต๋นในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ความสำคัญของการวิจัย

ได้แบบที่เป็นเอกลักษณ์ของสินค้า ประเภทข้าวแต๋นในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

บรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า และดึงดูดความสนใจลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย

ขอบเขตของการวิจัย

แบบ A ประกอบด้วย

1. บรรจุภัณฑ์ประเภทกล่องขนาด กว้าง 8.4 ซม. ยาว 8.4 ซม. สูง 11.5 ซม. ใช้กระดาษชนิดขาวสองด้าน จะมีรอยพับในลักษณะตรง และมีรอยตัดเป็นทางยาวเพื่อพับ ปิดผนึกด้วยกาวลาเท็กซ์

2. บรรจุภัณฑ์ประเภทถุงขนาด กว้าง 8 ซม. ยาว 12 ซม. สูง 22.4 ซม. ใช้กระดาษชนิดขาวสองด้าน จะมีรอยพับในลักษณะตรง และมีรอยตัดเป็นทางยาวเพื่อพับ ปิดผนึกด้วยกาวลาเท็กซ์ และทำการลือค

3. บรรจุภัณฑ์ประเภทกระป๋องขนาดสูง 24 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลาง 7.5 เซนติเมตร ตัวกระป๋องมีโครงสร้างเป็นทรงกระบอกทำด้วยกระดาษเหนียวสำหรับ ทำฝีกถ่อง ส่วนฝาด้านก้นทำจากโลหะปิดมาจากโรงงาน ผลิตกระป๋องฝาด้านบนทำจากพลาสติกปิดโดยผู้ใช้

แบบ B ประกอบด้วย

1. บรรจุภัณฑ์ประเภทกล่องขนาด กว้าง 7 ซม. ยาว 7 ซม. สูง 17.5 ซม. ใช้กระดาษชนิดขาวสองด้าน จะมีรอยพับในลักษณะตรง และมีรอยตัดเป็นทางยาวเพื่อพับ ปิดผนึกด้วยกาว ลาเท็กซ์

2. บรรจุภัณฑ์ประเภทถุงขนาด กว้าง 8 ซม. ยาว 8 ซม. สูง 20.5 ซม. ใช้กระดาษ ชนิดขาวสองด้าน จะมีรอยพับในลักษณะตรง และมีรอยตัดเป็นทางยาวเพื่อพับ ปิดผนึกด้วยกาวลาเท็กซ์ และทำการลือค

3. บรรจุภัณฑ์ประเภทกระป๋องขนาดสูง 24 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลาง 7.5 ซม. ตัวกระป๋องมีโครงสร้างเป็นทรงกระบอกทำด้วยกระดาษเหนียวสำหรับทำฝีกถ่อง ส่วนฝาด้านก้น ทำจากโลหะปิดมาจากโรงงานผลิตกระป๋อง ฝาด้านบนทำจากพลาสติกปิดโดยผู้ใช้

แบบ C ประกอบด้วย

1. บรรจุภัณฑ์ประเภทกล่องขนาด กว้าง 5.5 ซม. ยาว 11.4 ซม. สูง 8.2 ซม. ใช้กระดาษ ชนิดขาวสองด้านจะมีรอยพับในลักษณะตรง และมีรอยตัดเป็นทางยาวเพื่อพับ และทำการลือค

2. บรรจุภัณฑ์ประเภทถุงขนาด กว้าง 9.4 ซม. ยาว 11.8 ซม. สูง 17.5 ซม. ใช้กระดาษชนิดขาวสองด้าน จะมีรอยพับในลักษณะตรง และมีรอยตัดเป็นทางยาวเพื่อพับ ปิดผนึกด้วยกาวลาเท็กซ์ และทำการลือค

3. บรรจุภัณฑ์ประเภทกระป๋องขนาดสูง 24 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลาง 7.5 ซม. ตัวกระป๋องมีโครงสร้างเป็นทรงกระบอกทำด้วยกระดาษเหนียวสำหรับทำฝีกถ่อง ส่วน

ฝาด้านกัน ทำจากโลหะปิดมาจากโรงงานผลิตกระป๋อง ฝาด้านบนทำจากพลาสติกปิดโดยผู้ใช้

สมมติฐานในการวิจัย

บรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบมีประสิทธิภาพ อยู่ในเกณฑ์ดีทั้ง 5 ด้าน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินประสิทธิภาพของการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 แบบ คือ แบบ A แบบ B แบบ C โดยทำการประเมินเป็น 5 ด้าน ด้านปกป้องผลิตภัณฑ์ ด้านการบรรจุ ด้านอำนวยความสะดวก ด้านส่งเสริมการจำหน่าย ด้านความสะอาดและความปลอดภัย สรุปได้ดังนี้

แบบ A

แบบ B

แบบ C

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพของการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ แบบ A ในด้านปกป้องผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ย 4.2 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ 1.43 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ด้านการบรรจุมีค่าเฉลี่ย 4.4 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ 2.34 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ด้านอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ย 4.3 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ 1.76 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ด้านส่งเสริมการจำหน่ายมีค่าเฉลี่ย 4.3 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ 2.24 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ด้านความสะอาดและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 4.2 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ 1.75 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นผลการวัดประสิทธิภาพโดยรวมของการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ แบบ A มีค่าเฉลี่ย 4.3 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ 1.92 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพของการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ แบบ B ในด้านปกป้องผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ย 4.2 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ 0.98 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ด้านการบรรจุมีค่าเฉลี่ย 4.3 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ 1.95 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ด้านอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ย 4.3 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ 1.78 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้อง

กับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ด้านส่งเสริมการจำหน่าย มีค่าเฉลี่ย 4.2 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ 1.02 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ด้านความสะอาดและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 4.2 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ 1.25 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นผลการวัดประสิทธิภาพโดยรวมของการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ แบบ B มีค่าเฉลี่ย 4.2 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ 1.37 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพของการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ แบบ C ในด้านปกป้องผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ย 3.8 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ -0.81 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ด้านการบรรจุมีค่าเฉลี่ย 3.7 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ -1.25 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ด้านอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ย 3.7 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ -1.45 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ด้านส่งเสริมการจำหน่าย มีค่าเฉลี่ย 4.0 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ 0 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ด้านความสะอาดและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.9 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ -0.27 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นผลการวัดประสิทธิภาพโดยรวมของการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ แบบ C มีค่าเฉลี่ย 3.9 คะแนน t ที่คำนวณเท่ากับ -0.27 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญ .05

อภิปรายผล

1. ด้านการปกป้องผลิตภัณฑ์ มีเกณฑ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้เพราะ การออกแบบบรรจุภัณฑ์โดยใช้วัสดุกระดาษ เป็นบรรจุภัณฑ์ที่นิยมใช้มากที่สุด ซึ่งกระดาษที่มีคุณสมบัติป้องกัน ความชื้นอากาศได้อย่างเหมาะสมคือ กระดาษชนิดขาวสองด้าน เป็นกระดาษคุณภาพดี มีสีขาวทั้งสองด้านเนื้อแน่น ลักษณะของทั้งสอง

ด้านจะเหมือนกัน มีโครงสร้างที่แข็งแรง เมื่อทำการพิมพ์จะทำให้สีสวย เหมาะกับการใช้เป็นกล่องของขวัญไปในตัวได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร สรรพศรี (2546 : บทคัดย่อ) การออกแบบบรรจุภัณฑ์มะพร้าวและมะยงชิดแปรรูป สำหรับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้านดงโชคติ จังหวัดนครนายก พบว่า กระดาษสำหรับบรรจุมะพร้าวอบแห้ง เลือกใช้กระดาษชนิดขาวสองด้าน เป็นกระดาษคุณภาพดี สามารถพับ ตัด พิมพ์ ขึ้นรูปได้ดี แข็งแรง และน้ำหนักเบา

2. ด้านการบรรจุ มีเกณฑ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้เพราะ บรรจุผลิตภัณฑ์ได้ตามจำนวนที่ ต้องการและเหมาะสม สามารถช่วยปกป้องรักษาผลิตภัณฑ์ได้ เมื่อได้รับแรงกระแทกจากการขนส่ง บรรจุได้ง่ายและจัด เรียงได้เป็นระเบียบ นำไปประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ประเภทขนมขบเคี้ยวที่มีลักษณะเดียวกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูษงค์ โจรณ์แสงรัตน์ (2540 : บทคัดย่อ) การออกแบบปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดนนทบุรี การออกแบบให้บรรจุ ภัณฑ์เกิดประสิทธิภาพในการคุ้มครองสินค้า ทั้งในการขายและการขนส่ง

3. ด้านอำนวยความสะดวก มีเกณฑ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้เพราะ การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถ ผลิตได้ในระบบอุตสาหกรรม มีรูปทรงแบบ เรขาคณิต สามารถจัดเรียงในลักษณะซ้อนกันได้ดี สะดวกในการขนส่งช่วยในการประหยัดพื้นที่ได้ดี บรรจุภัณฑ์เปิดรับประทานได้ง่าย ใช้งานง่าย เช่น การเปิด ปิด และการเก็บรักษา จัดจำหน่าย สินค้าได้ง่ายและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศูนย์การบรรจุหีบห่อไทย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึงการบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานจะสามารถช่วยปกป้องสินค้า ระหว่างการขนส่งและการตลาด จนถึงมือผู้บริโภคในสภาพที่ต่ออย่างปลอดภัย

4. ด้านส่งเสริมการจำหน่าย มีเกณฑ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้เพราะ รูปแบบของบรรจุภัณฑ์มุ่งเน้น ในการพัฒนาในรูปแบบสากล ทันสมัย สวยงาม มีเอกลักษณ์ที่ลูกค้าสามารถจดจำได้ง่ายและมีกรออกแบบ บรรจุภัณฑ์ในสินค้ากลุ่มเดียวกันให้มีความสอดคล้องกัน สีของบรรจุภัณฑ์

ในแต่ละชนิด มีสีที่แตกต่างกัน เพื่ออำนวยความสะดวกและสินค้า แสดงภาพสินค้าเพื่อดึงดูดความสนใจของลูกค้า และสามารถเลือกซื้อสินค้าในแต่ละชนิดได้ง่ายขึ้น ชาวแดน ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มี รัชชาติที่หลากหลาย ซึ่งจำเป็นต้องใช้ภาพถ่ายแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในแต่ละชนิด ภาพประกอบ ที่สวย งามจะช่วยให้สินค้าแยกแยะความแตกต่างของกันและกันได้อย่างดี ตลอดทั้งยังดึงดูดใจลูกค้า เกิดการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าได้มากยิ่งขึ้น ระบบการพิมพ์ที่ใช้เป็นระบบการพิมพ์ออฟเซต 4 สี ลักษณะพิเศษของการพิมพ์ออฟเซต ไม่ว่าจะเป็นรูปภาพหรือตัวหนังสือ จะพบว่าหมึกจะติดที่ทั้งภาพ สม่่าเสมอ ขอบภาพหรือตัวอักษรจะมีความคมชัด โดยไม่มีรอยอัดบีบตามขอบภาพ เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคควรมีชื่อผู้ผลิต วันที่ผลิต วันหมดอายุ ปริมาณสุทธิ คำบรรยายบนบรรจุภัณฑ์ควรคำนึงถึงคือ ไม่สามารถอธิบายทุกสิ่งทุกอย่างที่ต้องการได้ เพราะบรรจุภัณฑ์ไม่มีพื้นที่มากพอที่จะอธิบายทุกอย่างและวัตถุประสงค์ของคำบรรยายบรรจุภัณฑ์คือดึงดูดสายตาผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ เลือกคำบรรยายที่มีความสำคัญสามารถสื่อสารให้ผู้บริโภคทราบถึงประโยชน์ที่แท้จริงของสินค้า และเป็นคำบรรยายที่สามารถสื่อได้ชัดเจน และรวดเร็ว การออกแบบบรรจุภัณฑ์ควรมีการจัดลำดับความสำคัญของคำบรรยาย คำบรรยายใดเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ที่จะสื่อถึงผู้บริโภค คำบรรยายใดรองลงมา และคำบรรยายใดไม่มีความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตักดา บุญยี่ด (2544 : บทคัดย่อ) ได้กล่าวถึงปัจจัยด้านภาพประกอบโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพประกอบที่เป็นภาพที่ขยายหรือแสดงรายละเอียดของปะหมี่กึ่งสำเร็จรูปและเครื่องประกอบที่ชัดเจน จะส่งผลต่อความเข้าใจมากขึ้น ข้อความโฆษณาบรรจุภัณฑ์ ชวนให้ลูกค้ากลับมาซื้ออีก

5. ด้านความสะอาดและความปลอดภัย มีเกณฑ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้เพราะ การผลิตสินค้าได้มาตรฐานและถูกสุขอนามัย จะต้องคำนึงถึงความสะอาดและความปลอดภัย การรักษาความสะอาด ตัวอาคารสถานที่ผลิตต้องรักษาให้อยู่ในสภาพสะอาดถูกสุขลักษณะ พื้นผิวของเครื่องมือ และอุปกรณ์การผลิตที่สัมผัสกับอาหารต้องทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอและตลอดเวลา สิ่งของที่ใช้เพียงครั้งเดียว เช่น ถ้วยกระดาษ กระดาษเช็ดมือ เป็นต้น ก่อนใช้

ต้องจัดให้มีการเก็บรักษาในภาชนะ หรือสถานที่เก็บที่เหมาะสม เมื่อใช้แล้วต้องทำลายทิ้งเพื่อมิให้มีการนำเอาสิ่งเหล่านั้นกลับมาใช้อีก การใช้ผงซักฟอกหรือน้ำยาที่ใช้ล้างทำความสะอาด ตลอด จนเคมีวัตถุที่ใช้สำหรับรักษาสุขลักษณะของบริเวณอาคาร สถานที่ผลิตเครื่องมือ อุปกรณ์การผลิตหรือการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตจะต้อง อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ปลอดภัย ภัย และการเก็บรักษาวัตถุดิบจะต้องแยกเป็นสัดส่วนและปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับชาวแดน ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1. การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับชาวแดน ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในด้านของรูปภาพประกอบ ควรมีความหลากหลายสวยงาม และบ่งบอกถึงชนิดของชาวแดนให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับชาวแดน ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในด้านของข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริโภค ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับบรรณนิยของกุ่มผู้บริโภค และพฤติกรรมกรซื้อ ขนาดสัดส่วนของมือในการจับหรือหยิบใช้ การบรรจุผลิตภัณฑ์จัดเรียงให้เป็นระเบียบ
3. ศึกษาการผลิตในระบบอุตสาหกรรมรูปแบบบรรจุภัณฑ์และวัสดุบรรจุภัณฑ์ การลดต้นทุน การผลิตเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม สามารถผลิตได้จำนวนมากด้วยต้นทุนต่ำ ในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์การเลือกใช้วัสดุที่มีต้นทุนต่ำอย่างเดียวก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่บรรจุภัณฑ์ได้ง่าย ทำให้บรรจุภัณฑ์ไม่สามารถทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้ จึงต้องคิดถึงผลกระทบของค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นทั่วทั้งระบบ
4. หน่วยงานของรัฐ ที่ยังมีความต้องการปรับปรุงรูปแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับชาวแดน ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ควรนำรูปแบบงานวิจัยที่ได้นำไป

ศึกษาและพัฒนาต่อให้สามารถนำไปใช้จริงได้ สร้างเอกลักษณ์ให้กับสินค้า และเป็นประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

5. หน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดโครงการฝึกอบรมการออกแบบบรรจุภัณฑ์ สำหรับชาวแต่น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่จะพบว่าบรรจุภัณฑ์ที่ใช้อยู่ ยังไม่ได้มาตรฐานและจำเป็นที่จะต้องนำมาสู่กระบวนการพัฒนาเป็นอย่างมาก เพื่อให้กลุ่มชุมชนสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้รับความรู้และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ โดยการศึกษาถึงข้อปัญหาที่ประสบและนำมาพัฒนาเพื่อลดจุดด้อยของสินค้าลง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การออกแบบบรรจุภัณฑ์ประเภทอื่น ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ทรพยากรที่มีอยู่ใน แต่ละท้องถิ่นของประเทศไทย ที่สามารถนำมาแปรรูปก่อให้เกิดประโยชน์ต่อไป ทั้งอาหาร ของใช้ เครื่องเรือน ของตกแต่ง รวมทั้งศิลปกรรมต่าง ๆ ส่วนหนึ่งได้มาจากการอาศัยใช้พืชผลทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบ เมื่อนำความคิดความรู้และภูมิปัญญามาประยุกต์ใช้กับทรัพยากรเหล่านี้ย่อมสามารถก่อให้เกิดสินค้ารูปแบบต่าง ๆ

2. การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับเด็ก ที่มีอายุตั้งแต่ 1 ปีจนถึง 10 ปี ซึ่งกลุ่มนี้มีผู้บริโภคเป็น จำนวนมาก และการตอบสนองต่อบรรจุภัณฑ์มีความแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ อาจจำแนกเด็กตามเพศได้ เด็กทั้งสองเพศมีความสนใจที่แตกต่างกัน เด็กผู้หญิงจะมีความคิดสร้างสรรค์ มีแนวโน้มที่จะเล็งดูอุปถัมภ์ คนใกล้ชิด และแสดงความรู้สึกหรือแสดงออกถึงความรู้สึก ขณะที่เด็กผู้ชายจะเน้นทางร่างกาย การแข่งขัน และความสนุกกับกิจกรรมต่าง ๆ

บรรณานุกรม

[1.] กิติภรณ์ คุ่มทรัพย์. (2540). *โครงการออกแบบปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารประเภทอาหารแห้งสำหรับโครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา*. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย. (ศิลป

อุตสาหกรรม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.

- [2.] คณะกรรมการกลุ่มผลิตภัณฑ์วิชาเทคโนโลยีทางการพิมพ์. *เทคโนโลยีทางการพิมพ์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2536
- [3.] จินตนา แจ่มเมฆ. (2543) *วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- [4.] ดารารัตน์ พุ่มอ่อน. (2542). *องค์การการค้าโลกกับกฎหมายเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย* : ผลกระทบต่อประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาวิชาบริหารธุรกิจ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- [5.] ดำรงค์ศักดิ์ ชัยสนิทธิ; และ ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา. (2537). *การบรรจุภัณฑ์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สยามเดชั่นเนอร์รี่พหลาลัยส์.
- [6.] บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2521) *เอกสารประกอบการสอน ภาควิชาสถิติศึกษา : วัดผล 302*. กรุงเทพฯ ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [7.] ประชิต ทิณบุตร. (2530). *การออกแบบบรรจุภัณฑ์*. กรุงเทพฯ : โอ.เอส พรินต์ติ้งเฮาส์.
- [8.] ประชิต ทิณบุตร. (2530). *การออกแบบกราฟฟิก*. กรุงเทพฯ : โอ.เอส พรินต์ติ้งเฮาส์.
- [9.] ปุ่น คงเจริญเกียรติ. (2530). *บรรจุภัณฑ์อาหาร*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสามัญจำกัด ร่วมค้า.
- [10.] ปุ่นและสมพร คงเจริญเกียรติ. (2541). *บรรจุภัณฑ์อาหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ห้วยเส็ง.
- [11.] พรเทพ เลิศเทวศิริ. (2545). *รวมบทความและรายงานการวิจัยศาสตร์แห่งการออกแบบ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- [12.] พรทวี พึ่งรัตมี; และอรัญญา หาญสืบสาย. (2537). *สารานุกรมเรื่องกระดาษพิมพ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.

- [13.] พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- [14.] ภูซงค์ ไรจน์แสงรัตน์. (2540). *การออกแบบปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ที่เรียนรู้แปรรูปของกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. (ศิลปอุตสาหกรรม) บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- [15.] ทองเจือ เขียดทอง. (2530). *การออกแบบสัญลักษณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ลิปประภา.
- [16.] นवलน้อย บุญวงษ์. (2542). *หลักการออกแบบ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [17.] ศักดา บุญยัต. (2544). *ปัจจัยด้านกราฟิกบนซองบรรจุภัณฑ์ที่ส่งผลต่อความเข้าใจในรสชาติของ บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [18.] ศูนย์การบรรจุหีบห่อไทย. (2532). *คู่มือการใช้กระดาษเพื่อการหีบห่อ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
- [19.] ศิริพงศ์ พยอมแย้ม. (2530). *การพิมพ์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส พรินต์ติ้งเฮาส์.
- [20.] ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2539). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิสิทธ์พัฒนา
- [21.] สุขุมล ตริยไชยาพร. (2546). *โครงการเสนอแนะการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์กล้วยแปรรูปสำหรับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์*. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต. (ศิลปอุตสาหกรรม) บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.
- [22.] อมรรัตน์ สวัสดิ์ทิต. (2534, 10 กรกฎาคม). *ผลกระทบของบรรจุภัณฑ์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมเศรษฐกิจและสังคม : รายงานการสัมมนาเรื่องบรรจุภัณฑ์กับสิ่งแวดล้อมปัญหาที่น่าจับตามอง*.
- [23.] Robert, Mccall. B. (1970). *Fundamental Statistics for Psychology*. USA : Harcourt, Brace & World, Inc.
- [24.] Wendy, Jedlicka. (2001). *Positive Consumer Perception-Leveraging Green : Opportunites for renewable, non-wood packaging as part of a sustainable consumer market*. University of St. Thomas. MN 5113 United States.